

Egy oltárkép eredete

gyűjtötte: Pap Bácsi (Mohl Adolf)

A mosonmegyei fertői Boldogasszony templomát már régi időktől fogva szívesen látogatták a fertő-vidéki községek lakói; még akkor is, mikor a törökök 1529-ben elpusztították s a csodálatos képnek nyoma veszett. Nagy volt azért az öröm, midőn Boldogasszony új földesura, Esterházy Pál, a 123 év után ismét előkerült csodálatos képnek tiszteletére új szentegyház építésébe kapott.

1678-ban a templom s mellette a ferenciek kolostora már-már készen állottak s így Nagyasszonyra, a búcsú napjára, a nép mindenfelől seregesen igyekezett a régi szenthely felé.

A feketevárosiak szintén nem maradtak el. Jókor reggel lesiettek a kertek aljáig benyúló Fertő partjára, itt csolnakokra, ladikokra ültek és Isten szent nevében megindultak ők is boldogasszony irányában.

A kirándulók között volt Illés gazda is, menyecskesorban lévő leányával. Magukkal vitték a csecsemő kis unokát is; azaz, hogy éppen ez az apróság volt a főszemély; mert ezt akarták a bold. Szűznek följánlani. Az apa is, leánya is szép ünnepi ruhát viseltek; Illés gazda kékeszürke dolmányáról – ez volt akkor a divat – a diónagyságú, sűrű ezüstgombok messzire világítottak. Különben is lerítt róla a jó mód és a régi becsületesség.

Illés gazdáék még más három emberrel külön indultak egy kis ladikon, melyet a csöndes időben a három erős férfiú könnyű szerrel hajtott kitűzött célja felé. Amennyire lehetett, a jól megrakott s azért csak lassan mozgó nagy ladikok közelében iparkodtak haladni, hogy az azokon ülők hangos imádságában, énekében legalább lélekben ők is résztvehessenek.

A csolnakok jó két óra múlva Pátfaluban voltak, itt kikötöttek s a búcsújárók egy órai gyaloglás után elérték Boldogasszonyt. Illés gazda, valamint a menyecske is, annak rendjémódja szerint elvégezték ájtatoskodásukat, gyóntak, áldoztak, jelenvoltak a hárompapos öregmisén s az asszonyka ennek végeztével még sz. Ferenc harmadik rendjébe is beiratkozott. Édesapja már régen iratos vala. Az ebéden hamarosan túlestek, mert csak a hazulról hozott hideg ételeket költötték el egyik árnyékos fa alatt.

Mikor a délutáni istentisztelet is véget ért, Jézus nevében ismét megindultak Pátfaluba s innét a ladikon hazafelé. A feketevárosi csolnakok megint egymás után haladtak, csak az egyik veszteglett még a kikötőhelyen, mert a hozzátartozó férfiak még nem verődtek mind össze.

Illésék könnyű ladikja egyenletes rengésben siklott a csöndes tavon tova. A víz tiszta, átlátszó volt, egész le a fenekéig; felülete pedig sima, fényes, mint valami óriási pompás tükör; kellemes meleg is volt, mert a napot jobbra fátyolszerű báránnyelűk takarták el; óra múlva, mikor a tónak úgy közepe táján járhattak, könnyű déli szellő keletkezett, mely azonban egyre erősödött s mindinkább éjszának terelte a csolnakokat.

Minél erősebb lett a szél, Illés gazda ladikja annál inkább elmaradozott a többiektől, mert a széllel nem tudott úgy megbirkózni mint a nagy csolnakok s ezeken több vala az evezős is, kik, bár nehezen, nagyjában mégis csak megtartották kitűzött irányukat.

A széljelezte zivatar Rákos felől egyre közeledett; villámlás, dörgés egyre gyorsabban érték egymást; a sötétség egyre ijesztőbb lett s egyszerre csak fejük fölött volt a szakadó zápor, szakadatlan villámlással és dörgéssel. Mindannyian a bold. Szűz oltalmába ajánlották magukat. Mivel a hullámok mind magasabban jártak, sőt néha-néha a csolnakba is becsaptak, a hajósok fölhagytak a jóformán ügyis hiábavaló evezéssel a egészen a szélre hagyták a ladikot, azon reménységben, hogy csakhamar eléri az éjszakai partokat s így bár kerülő úton, de mégis csak hazavergődnek. De bizony már késő volt!

A szél valóságos orkánná fajult, mely a kis ladikot minden irány nélkül hol ide, hol oda csapkodta; szegény hajósok nem is sejtették, hogy hol, merre járnak. Az eső egyre erősebb lett; az istennyila hol itt, hol ott csapott le a tó vizébe, nagy recsegéssel, iszonyú

sustorgással; egyszer egészen közelükben, úgy, hogy immár nemcsak az elmerülés, hanem a villámütés veszedelme is fenyegette őket.

Így ment ez jó darabig. Mit tehettek e valóban rettenetes helyzetben? Lelkiismeretük tiszta volt, hisz ma gyóntak, áldoztak valamennyien; mégis szívükben újra tökéletes bánatot keltettek s valóban úgy érezték, még sohasem vala bánatuk oly igazán tökéletes, mint most a halál torkában. Ezután teljes önmegadással az isten gondviselésére bízták magukat, a sötétben tovább hajóztak a nélkül, hogy tudnák, jobbra vagy balra kell-e tartaniok.

Az éj sötétét újabb villám világítja meg, de valamivel távolabb. Illés gazda a villámlás fényénél messze távolban mintha apró lobogó tüzeket s mögöttük valami templomfélét pillantott volna meg; úgy rémlett előtte, mintha a feketevárosi templomot látta volna, újdonaúj kőkoszorús tornyával. Hirtelen sz. Miklóstra gondol, a templom és egyúttal a hajósok védőszentjére. S a mint ez a gondolatja támad, azon hamarjában föl is emelkedik a ladikban, kezeit a látott templom irányában kiterjeszti és hangosan illetén szókra fakad: Szent Miklós püspök, esedezél érettünk a Szentháromságnál! Nem magam életéért könyörgök, hanem ezért az ártatlan kis porontyért. Ha szerencsésen megmenekszünk, íme, 100 tallért ajánlok föl a te tiszteletedre!

Szólt és megújult erővel, megújult bizalommal folytatták a hajósok az evezést, ő és leánya pedig egymást föl váltva, a ladikba gyűlt víz kilapátolását. A vihar mintha már kiadta volna erejét; a villámlás, dörgés is mintha már nem olyan sűrűen követték volna egymást...

Feketevárosban a vihar közeledtére nagy volt az aggság a búcsújárók miatt. Aki tehette, a tó partjára sietett, hogy a halászkunyhók közeléből vizsgálgathassa a hullámzó tó vizét. Nagy volt az öröm, mikor az első csolnakok feltűntek a távolban s nemsokára rá szerencsésen ki is kötöttek. De hiányzott Illés gazdáék ladikja meg a Pátfalun visszamaradt, erősen megszállott hosszú csolnak is. Ezekkel mi történt? A megérkezettek maguk se tudták; de, amit mondtak elég volt, hogy az elmaradtak hozzátartozóit halálos rettegésbe ejtsék.

Eközben a parton is kitört a vihar; a megmenekültek övéikkel hazasiettek, a többiek a halászok telepén vonták meg magukat, hogy a vihar elvonulása után újra a partra siessenek. Erre már be is sötétedett. Először is tehát tüzet raktak, hogy a netán irányt veszített hajósokat útbaigazítsák. Hosszú idő telt el a várakozással; közbe-közbe kiáltoztak, lövöldöztek s mellette mindegyre élesztették a parti tüzet. Végre, úgy 10 óra tájban a Fertőből viszonozzák a kiáltást; majd csobogás evező csapás hallik s nemsokára örömujjongás között partot ér Illés gazda ladikja. Ott várták már a parton veje, fia és menyé. A ladik úgy látszik nagy erővel ütődött a parthoz; a zökkenésre a már kimerült öreg Illés háttal a ladik fenekében hanyatlott, leánya pedig gyerekestől, mindenestől kibukott a parti vízbe. A mellette ülő evezősök szerencsére azonnal megragadták s még mielőtt elmerült volna a keblére szorított csecsemővel visszahúzták a csolnakba. A parton állók rémülve, álmélkodva, majd imára kulcsolt kézzel nézték ezt a váratlan jelenetet. Illés gazda, mikor a partra segítették, égre szegezett szemekkel lelkében megismételte fogadását s övétől körülvéve megrendülve távozott a halászok kikötőhelyéről.

A nagy csolnakot hiába várták egész éjjel; hiába másnap is, harmadnap is. Pátfaluban is csak annyit tudtak meg, hogy a kérdéses feketevárosi csolnak is útnak indult, nem sokkal a vihar kitörése előtt. Most már egészen bizonyos volt, hogy a vihar a másfélöles keleti vizeken érte még az utolsó búcsújárókat, kik is az ott magasan járó tajtékozó hullámokkal nem bírtak megküzdeni. És csakugyan nyolc nap múlva mind megtalálták a holt testeket. Belefulladtak a tóba, s most a víz újra föl adta őket.

A temetésen, a többi megmenekültekkel együtt jelen vala Illés gazda is. Ama borzalmas nap óta igen neki komolyodott, s még szorgalmasabban dolgozott mint annak előtte. Hej, nagy szeme volt akkor a 100 tallérnak! 3 pár jóféle ökröt el kelle adni, míg valaki annyi pénzt összerakosgathatott.

A szerencsétlenség évfordulóján Illés uram szentmisét hallgatott s mise után bement a plébánoshoz az immár megtakarított 100 tallérral. El is mondta könnyes szemmel miért hozta, mire szánta. A jó plébános szer fölött megörült; nem a pénznek, hanem híve jámborságának és becsületességének. A pénzre egyelőre szüksége nem volt, mert a templom úgylis csak mostanában (1675-ben) épült. Abban állapotok meg tehát, hogy egy darabig várnak, azon közben gondolnak ki valami okosat.

Négy év múlva jött a török-tatár s elhamvasztotta a szép feketevárosi templomot is. Bezzeg jó volt most a 100 tallér! El is jött csakhamar a bécsi piktor s gyönyörűen megfőstötte szent Miklós püspöknek a főoltárra szánt képét.

Az új kép aljára odakerült az a jelenet is, mikor Illés gazda csolnakja, a kiállott halálos küzdelem után, partot ért s az izgalom, kimerülés következtében halálra vált búcsújárók végre mégis megmenekültek.

Aki megfordul Feketevárosban, menjen el az Isten házába s nézze meg a nevezetes oltárképet. Úgy hisszük nem egyhamar fogja ismét elfelejteni.